

Hechting en langdurige uithuisplaatsing

Verlag discussiebijeenkomst

Cora Bartelink

Mariska van der Steege

www.nji.nl

7 juni 2012

Aanleiding

In 2010 verscheen [*Beslissingen over kinderen in problematische opvoedingssituaties. Inzichten uit gehechtheidsonderzoek*](#) dat de Leidse hoogleraar Femmie Juffer schreef voor kinderrechters. In dit rapport bepleit zij de recente inzichten over de hechting van kinderen mee te nemen in beslissingen over uithuisplaatsing. In het rapport geeft ze verschillende aanbevelingen, zoals het zo snel en stabiel mogelijk plaatsen van kinderen als een uithuisplaatsing aan de orde is. Van belang is dat een kind stabiele hechtingsrelaties met een of meerdere volwassenen kan opbouwen. Tegelijkertijd zien we dat in de huidige jeugdzorgpraktijk uit huis geplaatste kinderen vaak overgeplaatst worden en met veel verschillende verzorgers te maken krijgen. Het doel van deze discussiebijeenkomst is om met diverse betrokkenen uit de praktijk van de jeugdzorg en onderzoekers in gesprek te gaan over deze discrepantie tussen onderzoek en praktijk en hoe we deze kunnen overbruggen.

Centrale vraag

Welke recente inzichten uit gehechtheidsonderzoek zijn op dit moment beschikbaar?

Hoe ziet de huidige praktijk van hulp aan uithuisgeplaatste kinderen eruit?

Wat betekenen deze inzichten voor de praktijk rond langdurige uithuisplaatsing van kinderen?

Boodschap Femmie Juffer (Universiteit Leiden)

Er bestaat een aantal misvattingen over hechting en uithuisplaatsing van kinderen:

1. Het kind is 'niet gehecht' of 'nog niet gehecht'.

Een kind hecht zich altijd, ook aan mishandelende of verwaarlozende ouders. Dat proces begint in het 1ste levensjaar. Dat proces is niet uit te stellen of stop te zetten.

2. Het kind kan zich 'niet meer hechten'.

Er is geen leeftijdsgrens aan het ontstaan van veilige gehechtheidsrelaties. Een kind kan altijd profiteren van positieve ervaringen. Dat betekent dat ook een ouder kind het verdient om een kans te krijgen op positieve gehechtheidservaringen.

3. Het kind kan een goede gehechtheidsrelatie met pleegouders ‘meenemen’ bij terugplaatsing bij zijn eigen ouders.
Dit is een misvatting, omdat gehechtheidsrelaties altijd met een specifieke persoon zijn, een kind kan dat niet over laten gaan op een andere persoon.
4. Pleegouders moeten niet te veel betrokken raken bij een kind, want dan hecht het kind zich te veel aan hen.
Dit is een misvatting, omdat een kind zich altijd hecht, het kan hechting niet uitstellen. Een terughoudende pleegouder biedt geen veilige hechtingsmogelijkheid voor kinderen, waardoor het een onveilige hechtingsrelatie ontwikkelt.
5. Een veilig gehecht kind kan een scheiding, overplaatsing, terugplaatsing, doorplaatsing goed aan. Onderzoek laat zien dat kinderen die vaak van verblijfplaats zijn gewisseld, veel meer psychopathologie hebben dan kinderen die een stabiele verblijfplaats hebben gehad.

Meer informatie over recente inzichten uit gehechtheidsonderzoek is te vinden in het [eerder genoemde rapport](#) van Femmie Juffer.

Boodschap Marianne de Wolff (TNO)

Er is een richtlijn problematische gehechtheid in ontwikkeling. Tijdens de bijeenkomst is het eerste concept van de aanbevelingen gepresenteerd. Naar verwachting is deze richtlijn rond de zomer van 2012 afgerond en beschikbaar voor proefimplementatie. Meer informatie over de richtlijn is te vinden op www.richtlijnenjeugdzorg.nl.

Boodschap Mariska van der Steege (Nederlands Jeugdinstituut)

Er is een kleine groep kinderen en jongeren die niet thuis kan wonen en langdurig intensieve zorg nodig heeft vanwege ernstige en complexe problematiek. Belangrijke knelpunten in de zorg voor deze kinderen zijn het aantal overplaatsingen, gebrekkige diagnostiek en het uitstellen van beslissingen over het perspectief van de plaatsing. Onduidelijkheid over perspectief en veel overplaatsingen leiden tot een verergering van de problematiek. De [presentatie](#) van Mariska van der Steege is terug te vinden op internet.

Korte samenvatting discussie

De aanwezigen herkennen veel van de geschetste problemen in de zorg voor langdurig uithuisgeplaatste kinderen. In de discussie zijn aan de hand van drie vragen aandachtspunten voor pleegzorg, gezinshuizen en residentiële zorg naar voren gekomen.

1. Wat is nodig om de zorg voor langdurig uithuisgeplaatste kinderen te verbeteren?
 - Het is nodig het perspectief te verleggen naar wat het kind nodig heeft om volwassen te worden. Een goede gehechtheidsrelatie is een voorwaarde voor een gezonde ontwikkeling tot volwassene. Dat betekent onder andere dat het accent bij langdurige uithuisplaatsing meer

moet komen te liggen bij opgroeien (en voorwaarden daarvoor) en minder op behandelen. Dat betekent ook dat er meer oog moet komen voor wat op lange termijn nodig is voor kind en wie bijvoorbeeld de (nieuw) hechtingsfiguur gaat worden (en daar rekening mee houden bij keuze voor plaatsing).

- Goede begeleiding van pleegouders, gezinshuisouders, groepsleiding (interventies). Daarbij is het perspectief wat een kind nodig heeft om bij dit gezin op te groeien tot een evenwichtige volwassene. Er is aandacht voor vaardigheden om met de problemen van het kind om te gaan en aandacht voor wat bepaald gedrag met de pleegouder/gezinshuisouder/groepsleider als persoon doet en hoe hiermee om te gaan.
 - Van belang is kinderen zo snel mogelijk stabiel te plaatsen. Er is meer aandacht nodig voor een goede matching, zodat deze stabiele plaatsingen daadwerkelijk ontstaan. Van belang is te kijken welk kind bij welk gezin past en draagvlak bij alle betrokken partijen te creëren voor de plaatsing in het betreffende gezin (bijvoorbeeld ook bij andere betrokken hulpverleners opdat iedereen dezelfde koers vaart).
 - Kinderen zijn het beste af in een gezinssituatie. Soms kan het nodig zijn om toch in een residentiële instelling te plaatsen en het later naar een gezinssituatie over te plaatsen. Het is nodig om kinderen beter voor te bereiden op plaatsing in een gezin(svorm), omdat deze kinderen vaak geen idee hebben van hoe een normaal gezinsleven eruit ziet. Omdat ze dat al niet kennen vanuit hun gezin van herkomst en/of door langdurig verblijf in instellingen. Er zou ook gekeken moeten worden of het leven in een residentiële instelling meer genormaliseerd kan worden.
 - Het ontbreekt hulpverleners (groepsleiders) aan kennis over hechting. Daarom is er meer aandacht nodig voor hechting in de basisopleidingen en is daarna blijvende opleiding/deskundigheidsbevordering nodig.
2. Welke knelpunten zie je als het gaat om zorg aan langdurig uithuisgeplaatste kinderen?
- Residentiële zorg lijkt weinig op 'gewoon leven'. Er is meer aandacht nodig voor het opgroeien/wonen van kinderen in deze zorg.
 - Het ontbreekt veel medewerkers in de jeugdzorg aan goede, actuele kennis over hechting. Van belang is deze recente kennis over hechting breder verspreiden.
 - De aandacht in de transitie van de jeugdzorg gaat op dit moment vooral uit naar normale ontwikkeling, eigen kracht, het gewone opvoeden en preventie. De doelgroep van langdurig uithuisgeplaatste kinderen en de voor hen benodigde zorg raakt daardoor uit het vizier. Van belang is gemeenten te informeren over de doelgroep van kinderen die langdurig zorg nodig hebben (lange termijn visie voor deze kinderen ontwikkelen).
3. Welke mogelijke oplossingsrichtingen zie je?
- Voorkomen van overplaatsing/uithuisplaatsing; verkennen van het netwerk van het kind/gezin en onderzoeken welke mogelijkheden daar nog liggen. Daarop aansluitend mogelijkheden binnen het netwerk creëren voor tijdelijke ontlasting van

ouders/pleegouders/gezinshuisouders, het netwerk van het kind vasthouden na uithuisplaatsing en benutten.

- Behandeling in een residentiële instelling is alleen het eerste jaar effectief, daarna nemen resultaten af. Van belang is daarom om wonen en behandelen (in residentiële zorg) van elkaar scheiden. Vooral in het wonen ligt de basis voor gehechtheid.
- Kinderen in residentiële groepen hebben meer vaste verzorgers nodig, in plaats van veel verschillende personen. Een oplossing daarvoor kan zijn minder tijdelijke (kleine parttime) contracten in de residentiële zorg.
- Kinderen in residentiële woongroepen hebben een zo normaal mogelijk opgroeisituatie nodig. Dit betekent een kleine groep (maximaal 6 kinderen), een klein team, stabiliteit en pedagogisch klimaat waarborgen en een gehechtheidsfiguur voor het kind aanwijzen (uit netwerk van het kind en/of groepsleiding, ook op basis van de voorkeur van het kind).
- Met het oog op meer stabiliteit voor kinderen is het nodig al bij de werving van pleegouders de nadruk te leggen op wat het kind nodig heeft.

Literatuur

- Juffer, F. (2010). *Beslissingen over kinderen in problematische opvoedingssituaties, Inzichten uit gehechtheidsonderzoek*. Den Haag: Raad voor de Rechtspraak. Te downloaden via: <http://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Raad-Voor-De-Rechtspraak/WetenschapsOnderzoek/Overzichtonderzoeksprojecten/Hechtingsproblematiek-bij-kinderen/Pages/default.aspx>.
- Steege, M. van der (2012). *Langdurig opgroeien van uithuisgeplaatste kinderen in de jeugdzorg*. Presentatie voor discussiebijeenkomst 7 juni Nederlands Jeugdinstituut: <http://prezi.com/bgvxk95-kjed/uithuisgeplaatste-kinderen-en-verblijf-in-de-jeugdzorg/>.
- Gardeniers, M. & Vries, A. de (2012). *Continuïteit in gezinshuizen. Ervaring gezinshuisouders en onderzoeksgegevens verzameld*. De Glind: Rudolphstichting/Gezinshuis.com. Te downloaden via: <http://www.inhuisplaatsen.nu/actueel/118-nieuwe-publicatie-belicht-continuïteit-in-gezinshuizen>.